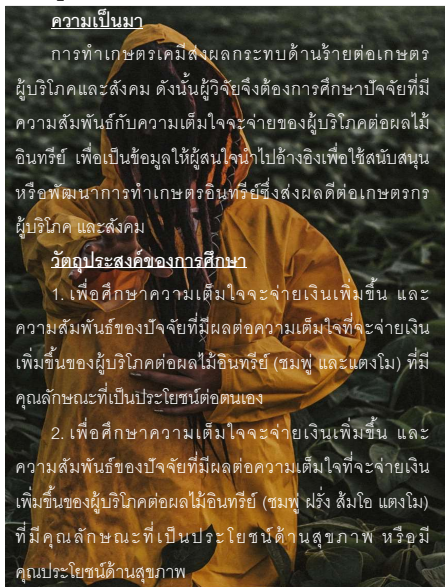

WISDOM for Change

การศึกษาความเต็มใจจะจ่ายของ ผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ กรณี ศึกษา ชมพู่ และแตงโม

ความเป็นมา

การทำเกษตรเคมีส่งผลกระทบต่อด้านร้ายต่อเกษตร

ผู้บริโภคและสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจจะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้สนใจนำไปอ้างอิงเพื่อใช้สนับสนุนหรือพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งส่งผลดีต่อเกษตรกรผู้บริโภค และสังคม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และแตงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
2. เพื่อศึกษาความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ ฝรั่ง ส้มโอ แตงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ด้านสุขภาพ หรือมีคุณประโยชน์ด้านสุขภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำมาใช้ในการวางแผนการตลาดให้แก่เกษตรกร
2. นำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์แก่โครงการของภาครัฐเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ และส่งเสริมการขายพื้นที่การทำเกษตรด้วยระบบอินทรีย์

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเฉพาะผลไม้อินทรีย์ประเภท ชมพู่ และแตงโม เท่านั้น โดยเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ กลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ และปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี และสมุทรสาคร) และมีสัญชาติไทย จำนวน 430 ตัวอย่าง

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการประเมินมูลค่าด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้วยเทคนิคสมมติเหตุการณ์ด้วยการถามคำถามปลายเปิดแบบสองคำถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีส่วนประกอบทั้งหมด 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการถามข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ ทักษะของผู้บริโภคที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ รวมถึงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลไม้อินทรีย์

ส่วนที่ 2 เป็นการถามมูลค่าของผลไม้อินทรีย์ภายใต้สถานการณ์ตลาดสมมติ เพื่อสอบถามความเต็มใจจะจ่ายสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 2 คุณลักษณะ คุณลักษณะแรก คือ คุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตัวท่าน คุณลักษณะสอง คือ คุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 เป็นการถามเหตุผลในการยินดีจะจ่าย และไม่ยินดีจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 4 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัว ซึ่งประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา รายได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนแรกจะเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีความเกี่ยวข้องกับความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และประเภทผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่เคยซื้อ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ ด้วยสถิติพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ส่วนที่สองจะเป็นการเสนอการวิเคราะห์มูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภค ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจจะจ่าย ด้วยสถิติเชิงอนุมาน การคำนวณค่าเฉลี่ยความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางเศรษฐมิติที่ชื่อว่า Limdep ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติเหตุการณ์ โดยใช้คำสั่ง LOGIT

```
Maximize; labels = alpha,bta; start = 0.01,0.01;

fcn = yy*log(1-lgp(-alpha+bta*bidhi))+

      yn*log(lgp(-alpha+bta*bidhi))-(lgp(-alpha+bta*bid))+

      ny*log(lgp(-alpha+bta*bid))-(lgp(-alpha+bta*bidlow))+

      nn*log(lgp(-alpha+bta*bidlow))$
```

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจจะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ กรณีศึกษาชมพู่ และแตงโม โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลองคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และคุณลักษณะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยใช้คำสั่ง TOBIT คำสั่งที่ใช้ TOBIT; Lhs = WTP; Rhs=one, gen,age,edu,inc\$

ผลการศึกษา

จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อผักอินทรีย์มากที่สุด และซื้อเนื้อสัตว์อินทรีย์น้อยที่สุด ทักษะของกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าระบบเกษตรอินทรีย์ช่วยให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีสุขภาพดีขึ้นซึ่งเป็นมูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลไม้อินทรีย์ อันดับหนึ่งได้แก่ความสดใหม่ รองลงมา คือ ราคาสินค้า ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพลำดับสุดท้าย คือ เครื่องหมายการค้า หรือแบรนด์สินค้า ด้านคุณประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บริโภคผลไม้อินทรีย์เพื่อหลีกเลี่ยงการเจ็บป่วยจากการเกิดโรคต่างๆของตนเอง ด้านคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างต้องการให้ตนเองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และไม่มีมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับมูลค่าการใช้ประโยชน์มากกว่ามูลค่าที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างไม่เลือกบริโภคผลไม้อินทรีย์ คือไม่เชื่อมั่นในกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สำหรับด้านคุณประโยชน์ต่อตนเอง และ ผลไม้อินทรีย์เป็นสินค้าที่มีราคาสูงเกินไป สำหรับด้านคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

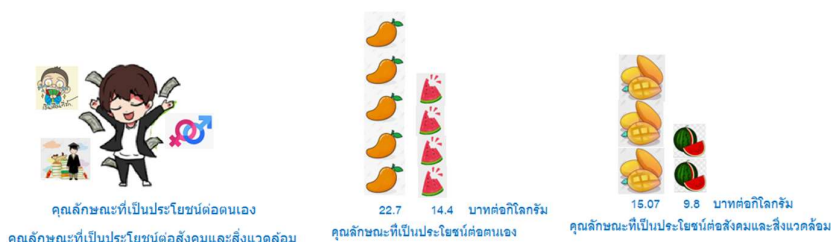
ผลการวิจัยความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และแตงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง พบว่าเพศ(GEN), ระดับการศึกษา(EDU), รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อชมพู่อินทรีย์ รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อแตงโมอินทรีย์ ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และแตงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่าเพศ(GEN), ระดับการศึกษา(EDU), รายได้ต่อเดือน(INC)มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อชมพู่อินทรีย์ รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อแตงโมอินทรีย์

ด้านคุณประโยชน์ต่อตนเองกลุ่มตัวอย่างยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นสูงสุด22.7บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคชมพู่อินทรีย์ และ14.41บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคแตงโมอินทรีย์

ด้านคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นสูงสุด15.07บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคชมพู่อินทรีย์ และ9.8บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคแตงโมอินทรีย์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สาเหตุสำคัญของการไม่ยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อบริโภคผลไม้อินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองคุณลักษณะ คือ ผลไม้อินทรีย์เป็นสินค้าที่มีราคาสูงเกินไป ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการปลูกผักผลไม้อินทรีย์ที่มากขึ้นด้วยต้นทุนที่ถูกลง เพื่อให้ผลไม้อินทรีย์มีราคาถูกลง ผู้บริโภคสามารถบริโภคผลไม้อินทรีย์ได้มากขึ้น และควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผลไม้อินทรีย์ที่ต้องใช้ความประณีตและ ดูแลสุขภาพสูง ซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างยินดีจ่ายผลไม้อินทรีย์ในราคาที่สูงกว่าผักผลไม้ทั่วไป
2. ผลไม้อินทรีย์เป็นสินค้าที่หาซื้อได้ยากไม่มีจำหน่ายในพื้นที่อยู่อาศัย ควรส่งเสริมให้มีช่องทางจำหน่ายที่มากขึ้น ทั้งการจัดให้มีผลไม้อินทรีย์ไปขายตามตลาดต่างๆ(ตลาดสด/ตลาดนัด) หรือส่งเสริมช่องทางจำหน่ายทางสื่อออนไลน์
3. จากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างไม่เชื่อมั่นในกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สูงเป็นอันดับหนึ่ง(ร้อยละ29.2857) สำหรับคุณประโยชน์ต่อตนเอง และอยู่ลำดับ3(ร้อยละ19.5225) สำหรับคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เรื่องผลไม้อินทรีย์กับผู้บริโภคทั้งเรื่อง ความแตกต่างระหว่างผลไม้อินทรีย์ กับ ผลไม้เคมี ประโยชน์ในการบริโภคผลไม้อินทรีย์ทั้งประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรฐาน และการตรวจสอบเพื่อรับรองการเป็นผลไม้อินทรีย์ให้ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้
4. ความตระหนักเรื่องสารเคมีตกค้างต่อตนเอง บุตรหลาน และสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างบริโภคผลไม้อินทรีย์ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการบริโภคผลไม้อินทรีย์ ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ถึงผลกระทบของสาร ตกค้างและประโยชน์ของการบริโภคผลไม้อินทรีย์

บทคัดย่อ

การเกษตรทางเลือกมีหลากหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือเกษตรอินทรีย์ สำหรับการทำการเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเกิดปัญหาทั้งในด้านการผลิตและการส่งเสริมการตลาด

สาเหตุที่ทำให้ตลาดเกษตรอินทรีย์ไม่ประสบความสำเร็จสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด “ความล้มเหลวของตลาด” อันมีปัจจัยดังนี้

1. การมีอำนาจเหนือตลาด (market power) ของเกษตรกร เนื่องจากยังมีอุปทานหรือจำนวนเกษตรกรและพื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่มากนัก
2. ผลกระทบภายนอก (Externalities) การที่ระบบการผลิตแบบเกษตรเคมีมีผลกระทบภายนอก การผลิตด้วยเกษตรอินทรีย์ที่คำนึงถึงผลกระทบภายนอกโดยเอาต้นทุนทางสังคมมารวมเข้ากับต้นทุนการผลิต ทำให้ต้องมีการจ้างแรงงานมาดูแลมากขึ้นทดแทนกับการไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงทำให้ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงกว่าสินค้าอื่น ๆ มากถึง 30-60 %
3. ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล (Imperfect information) ผู้บริโภคมีข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์น้อยมาก จึงไม่ตระหนักถึงความสำคัญ และไม่ยอมรับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์เท่าใดนัก

เกษตรเคมี(Chemical Agriculture)

เกษตรเคมี(หมายถึง ระบบเกษตรที่เน้นการใช้เครื่องจักร ปุ๋ยเคมี สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตรให้มีผลผลิตสูงขึ้น ผลของการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมีสังเคราะห์ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การทำการเกษตรทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติตามมา ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ปัญหาดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ ปัญหามลพิษในสิ่งแวดล้อม

2. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การทำการเกษตรเคมี เป็นการทำการเกษตรที่ต้องพึ่งพิงปัจจัยภายนอก เพื่อนำมาเพิ่มผลผลิตให้ได้เป็นจำนวนมาก

3. ผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร และผู้บริโภค

สารกำจัดศัตรูพืช อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพให้แย่งทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรังได้กับผู้ที่ได้รับสารกำจัดศัตรูพืชโดยตรง หรือโดยอ้อม เช่น อาจทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อผิวหนังและตา หรือเกิดการสะสมของสารเคมีซึ่งส่งผลให้เกิดโรคต่างตามมา

เกษตรอินทรีย์(Organic Agriculture)

เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุจากการสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน(ประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์เล่ม 1, 2552)

ข้อดีการทำเกษตรอินทรีย์ ด้านสิ่งแวดล้อมช่วยสร้างสมดุล และความหลากหลายของทรัพยากรในระบบนิเวศโดยรอบ ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีในดิน น้ำ และพืช ด้านสุขภาพลดความเสี่ยงจากพิษของสารเคมีที่อาจปนเปื้อนมากับพืช และสัตว์ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภค และเกษตรกรมีสุขภาพแข็งแรง ภูมิปัญญาที่ดี ด้านรายได้การทำเกษตรอินทรีย์ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้น ช่วยให้มีความได้สูงขึ้นตามมา เนื่องจาก ประชาชนทุกวันนี้หันมาให้ความสนใจด้านสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องอาหารการกินที่ต้องปราศจากสารพิษใด ดังนั้น การเลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตร ประชาชนจึงมักเลือกซื้อผลผลิตจากแปลงเกษตรอินทรีย์มากกว่าการเกษตรในรูปแบบอื่นที่มีสารเคมีมาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ หากได้รับรองมาตรฐานจากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ก็ย่อมสร้างความน่าเชื่อถือในผลผลิตมากขึ้น ทั้งในรูปแบบเกษตรกรรายเดี่ยว กลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานผู้ประกอบการ รายได้ส่วนหนึ่งนอกเหนือจากการขายสินค้าได้มากแล้ว ยังเป็นผลมาจากการประหยัดต้นทุนการผลิต เนื่องจากรูปแบบเกษตรอินทรีย์ไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี หรือสารกำจัดศัตรูพืช แต่จะใช้ทรัพยากรที่หาได้ในท้องถิ่นแทน ซึ่งมีราคาถูกหรือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อาทิ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด สารสกัดจากพืชสำหรับฉีดป้องกันแมลง เป็นต้น

ข้อเสียการทำเกษตรอินทรีย์ ด้านปริมาณผลผลิต ผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์จะให้ปริมาณน้อยกว่าระบบเกษตรที่ใช้สารเคมี สิ่งนี้มักเกิดจากดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การใส่ปุ๋ยที่เป็นวัสดุอินทรีย์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อความต้องการธาตุอาหารของพืช ดังนั้นเมื่อเทียบกับเกษตรที่ใช้ปุ๋ยเคมีก็ย่อมที่จะให้ผลผลิตที่ต่ำกว่า อีกทั้ง การใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่ได้จากธรรมชาติมักไม่ได้ผลในแมลงศัตรูพืชบางชนิด ด้านคุณภาพ คุณภาพของลักษณะผลผลิตมักด้อยกว่าเกษตรที่มีการใช้สารเคมี อาทิ ปัญหาผลมีรอยกัดกินของแมลง ผลผลิตเน่าเสียง่าย ผลผลิตมีรูปทรงหรือสีอันไม่สดใส เป็นต้น

ผลไม้อินทรีย์ในประเทศไทย

ผลไม้อินทรีย์ คือ ผลไม้ที่ปลูกโดยวิธีเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นการปลูกโดยใช้วิธีควบคุมไม่ให้มีการปนเปื้อนของสารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต และได้รับมาตรฐานการรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์จากองค์กรที่แต่งตั้งโดยรัฐบาลของแต่ละประเทศ โดยมีตราประทับบนฉลากอย่างชัดเจนว่าได้รับรองจากประเทศใด หากไม่มีการรับรองผู้ผลิตไม่มีสิทธิ์ใช้คำว่าออร์แกนิก หรือ อินทรีย์ บนฉลากสินค้าเพื่อทำการโฆษณา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และแตงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
2. เพื่อศึกษาความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และแตงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผลไม้อินทรีย์ประเภท ชมพู่ และแตงโม เท่านั้น โดยเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ และปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี และสมุทรสาคร) และมีสัญชาติไทย จำนวน 430 ตัวอย่าง

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการประเมินมูลค่าด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้วยเทคนิคสมมติเหตุการณ์ด้วยการถามคำถามปลายปิดแบบสองคำถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งสองราคาเริ่มต้น มีส่วนประกอบทั้งหมด 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการถามข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ ทักษะคิดของผู้บริโภคที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ รวมถึงทักษะคิดของผู้บริโภคที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลไม้อินทรีย์

ส่วนที่ 2 เป็นการถามมูลค่าของผลไม้อินทรีย์ภายใต้สถานการณ์ตลาดสมมติ เพื่อสอบถามความเต็มใจจะจ่ายสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 2 คุณลักษณะ

คุณลักษณะแรก คือ คุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตัวท่าน เป็นการนำเสนอการซื้อขายผลไม้อินทรีย์ภายใต้สถานการณ์ตลาดสมมติ ซึ่งท่านจะได้รับข้อมูลพื้นฐานสำหรับผลไม้ที่ทำการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และผลไม้ที่ทำการผลิตในระบบเกษตรเคมี โปรดอ่านข้อมูลจากบัตรข้อมูลที่ท่านได้รับโดยละเอียด และตอบคำถาม การซื้อขายผลไม้ภายใต้สถานการณ์ตลาดที่สมมติขึ้นดังนี้

ปัจจุบันชมพู่ และ แตงโม ที่ผลิตโดยระบบเกษตรแบบเคมี มีราคาเฉลี่ย ดังนี้ ชมพู่กิโลกรัมละ 40 บาท แตงโมกิโลกรัมละ 20 บาท สมมุติว่าท่านมีโอกาสที่จะซื้อผลไม้อินทรีย์ 1 กิโลกรัม โดยที่ท่านทราบว่าผลไม้อินทรีย์มีคุณลักษณะต่อไปนี้ :

ลดความเสี่ยงจากการเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว โรคเบาหวาน โรคมะเร็งชนิดต่างๆ โรคทางระบบประสาท โรคพาร์คินสัน โรคหอบหืด : ลดลง 30% เมื่อเปรียบเทียบกับผลไม้ที่ผลิตด้วยระบบเกษตรแบบดั้งเดิม

คุณลักษณะสอง คือ คุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการนำเสนอการซื้อขายผลไม้อินทรีย์ภายใต้สถานการณ์ตลาดสมมติ ซึ่งท่านจะได้รับข้อมูลพื้นฐานสำหรับผลไม้ที่ทำการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และผลไม้ที่ทำการผลิตในระบบเกษตรเคมี โปรดอ่านข้อมูลจากบัตรข้อมูลที่ท่านได้รับโดยละเอียด และตอบคำถาม การซื้อขายผลไม้ภายใต้สถานการณ์ตลาดที่สมมติขึ้นดังนี้

ปัจจุบันชมพู และแดงโม ที่ผลิตโดยระบบเกษตรแบบเคมีมีราคาเฉลี่ย ดังนี้ ชมพูกิโลกรัมละ 40 บาท แดงโมกิโลกรัมละ 20 บาท สมมติว่าท่านมีโอกาสที่จะซื้อผลไม้อินทรีย์ 1 กิโลกรัม โดยที่ท่านทราบว่าผลไม้อินทรีย์มีคุณลักษณะต่อไปนี้ :

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทำเกษตรลดลง 37-50% เมื่อเปรียบเทียบกับผลไม้ที่ผลิตด้วยระบบเกษตรเคมี

ส่วนที่ 3 เป็นการถามเหตุผลในการยินดีจะจ่าย และ ไม่นยินดีจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับบริ โภคผลไม้อินทรีย์ เพื่อประโยชน์ของตัวเอง และเพื่อประโยชน์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 5 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัว ซึ่งประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา รายได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนแรกจะเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะเศรษฐกิจสังคมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีความเกี่ยวข้องกับความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และประเภทผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่เลือกซื้อ ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ ด้วยสถิติพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ส่วนที่สองจะเป็นการเสนอการวิเคราะห์มูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภค ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจจะจ่าย ด้วยสถิติเชิงอนุมาน การคำนวณค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางเศรษฐมิติที่ชื่อว่า Limdep ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติเหตุการณ์ โดยใช้คำสั่ง LOGIT

```
Maximize; labels = alpha,bta; start = 0.01,0.01;

fcn = yy*log(1-lgp(-alpha+bta*bidhi))+

      yn*log(lgp(-alpha+bta*bidhi))-(lgp(-alpha+bta*bid))+

      ny*log(lgp(-alpha+bta*bid))-(lgp(-alpha+bta*bidlow))+

      nn*log(lgp(-alpha+bta*bidlow))$
```

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจจะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ กรณีศึกษาชมพู และแดงโม โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลองคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และคุณลักษณะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยใช้คำสั่งTOBIT คำสั่งที่ใช้ TOBIT; Lhs = WTP; Rhs=one, gen,age,edu,inc\$

ผลการศึกษา

จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อผักอินทรีย์มากที่สุด และซื้อเนื้อสัตว์อินทรีย์น้อยที่สุด ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าระบบเกษตรอินทรีย์ช่วยให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีสุขภาพดีขึ้นซึ่งเป็นมูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลไม้อินทรีย์ อันดับหนึ่งได้แก่ความสดใหม่ รองลงมา คือ ราคาสินค้า ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ลำดับสุดท้าย คือ เครื่องหมายการค้า หรือแบรนด์สินค้า ด้านคุณประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บริโภคผลไม้อินทรีย์เพื่อหลีกเลี่ยงการเจ็บป่วยจากการเกิดโรคต่างๆของตนเอง ด้านคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างต้องการให้ตนเองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและไม่มียมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับมูลค่าการใช้ประโยชน์มากกว่ามูลค่าที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างไม่เลือกบริโภคผลไม้อินทรีย์ คือ ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสำหรับด้านคุณประโยชน์ต่อตนเอง และ ผลไม้อินทรีย์เป็นสินค้าที่มีราคาสูงเกินไป สำหรับด้านคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และ แดงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง พบว่าเพศ(GEN), ระดับการศึกษา(EDU), รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อชมพู่อินทรีย์ รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อแดงโมอินทรีย์

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลไม้อินทรีย์ (ชมพู่ และ แดงโม) ที่มีคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่าเพศ(GEN), ระดับการศึกษา(EDU), รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อชมพู่อินทรีย์ รายได้ต่อเดือน(INC) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคต่อแดงโมอินทรีย์

ด้านคุณประโยชน์ต่อตนเองกลุ่มตัวอย่างยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นสูงสุด 22.7 บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคชมพู่อินทรีย์ และ 14.41 บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคแดงโมอินทรีย์

ด้านคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นสูงสุด 15.07 บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคชมพู่อินทรีย์ และ 9.8 บาทต่อกิโลกรัมสำหรับบริโภคแดงโมอินทรีย์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สาเหตุสำคัญของการไม่ยินดีจะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อบริโภคผลไม้อินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองคุณลักษณะ คือ ผลไม้อินทรีย์เป็นสินค้าที่มีราคาสูงเกินไป ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการปลูกผักผลไม้อินทรีย์ที่มากขึ้นด้วยต้นทุนที่ถูกกลง เพื่อให้ผลไม้อินทรีย์มีราคาถูกลง ผู้บริโภคสามารถบริโภคผลไม้อินทรีย์ได้มากขึ้น และควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผลไม้อินทรีย์ที่ต้องใช้ความประณีตและดูแลรักษาสูง ซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างยินดีจ่ายผลไม้อินทรีย์ในราคาที่สูงกว่าผักผลไม้ทั่วไป

2. ผลไม้อินทรีย์เป็นสินค้าที่หาซื้อได้ยากไม่มีจำหน่ายในพื้นที่อยู่อาศัย ควรส่งเสริมให้มีช่องทางจำหน่ายที่มากขึ้น ทั้งการจัดให้มีผลไม้อินทรีย์ไปขายตามตลาดต่างๆ(ตลาดสด/ตลาดนัด) หรือส่งเสริมช่องทางจำหน่ายทางสื่อออนไลน์

3. จากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างไม่เชื่อมั่นในกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สูงเป็นอันดับหนึ่ง(ร้อยละ 29.2857) สำหรับคุณประโยชน์ต่อตนเอง และอยู่ลำดับ 3 (ร้อยละ 19.5225) สำหรับคุณประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เรื่องผลไม้อินทรีย์กับผู้บริโภคทั้งเรื่อง ความแตกต่างระหว่างผลไม้อินทรีย์ กับ ผลไม้เคมี ประโยชน์ในการบริโภคผลไม้อินทรีย์ทั้งประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรฐาน และการตรวจสอบเพื่อรับรองการเป็นผลไม้อินทรีย์ให้ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

4. ความตระหนักเรื่องสารเคมีตกค้างต่อตนเอง บุตรหลาน และสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างบริโภคผลไม้อินทรีย์ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการบริโภคผลไม้อินทรีย์ ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ถึงผลกระทบของสาร ตกค้างและประโยชน์ของการบริโภคผลไม้อินทรีย์

ข้อเสนอแนะการศึกษา

การศึกษานี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลา และงบประมาณ ทำให้มีจุดอ่อนในเรื่องของขนาดและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ และมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเศรษฐกิจ สังคม ของประชากรที่ใช้ในการศึกษา นอกจากนี้ควรเพิ่มวิธีการสอบถามโดยเป็นการสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลที่ครบถ้วนกับกลุ่มตัวอย่าง